

**DM129X Kandidat-examensarbete inom
Medieteknik, VT 2014**

Att skriva uppsats

Björn Hedin

Dagen

- Om litteratur och att söka denna
- Att läsa litteraturen och anteckna
- Att skriva
- Form, språk och kvalitet
- Övriga frågor på tid som blir över

Litteratur

- Det finns **inte** ett direkt samband mellan kvaliteten på uppsatsen och hur mycket man har läst
- **Poängen är inte att förkovra sig i största allmänhet utan att (målinriktat) lösa ett problem!**
 - Prioritera att leta litteratur, att välja litteratur, att skriva, strukturera, redigera, fundera, syntetisera istället för att läsa "en bok till"
 - Hellre en uppsats som **förtjänstfullt** använder sig av ett fåtal relevanta texter på djupet än en spretig, ogenomtänkt uppsats med många referenser

Litteratur

- Det finns **inte** ett direkt samband mellan kvaliteten på uppsatsen och hur mycket man har läst
- Sök litteratur i två olika syften
 - Först **översiktlig** litteratur för att orientera sig, få grepp om området, få fatt i frågeställningen
 - Sedan **specialiserad** litteratur för att hitta saker som hjälper till att besvara din (förfinade) problemformulering

Söka litteratur

- **Systematisk sökning**
 - Databaser (KTH Primo), Internet, Google scholar
 - OBS! En stor nypa källkritik är ett måste ifall man "fiskar upp" många texter från Internet. Detta kan med fördel explicit tas upp i uppsatsen
 - **Gå till biblioteket också** (de är experter och de kan hjälpa till), **inte bara till Internet!**
- **Kedjesökning**
 - Det ena leder till det andra. Börja med saker som är skrivna på sistone (t.ex. en artikel, en bok eller ett exjobb från KTH/Medieteknik).
 - Hitta några viktiga texter som fungerar som utgångspunkter
 - Författarna "rekommenderar varandra" i en kedja bakåt i tiden
 - Se litteratursökningslabben om två veckor (kan börja redan idag)
- **OBS! Mycket av den litteratur du läser kommer att vara okänd för din handledare! Din handledare sitter inte inne med alla svar**

Demo av litteratursökning

- **Primo** www.kth.se/kthb
 - **Exempel: "computer use in classroom"**
 - **Inlogg /focus.lib.kth.se**
 - **Referenslista**
 - **Recommended articles**

Demo av litteratursökning

- **Google Scholar** <http://scholar.google.com>
 - Andra artiklar hittas
 - Antal referenser till artikel
 - Se artiklar som refererat till artikeln

Olika kvalitet på källor

- Journals (double blind peer review, journal citation report)
- Konferensartiklar
- Böcker
- Övriga källor

Demo av litteratursökning

- Fjärrlån – böcker, artiklar mm som man inte har access till direkt från kth
- Googla "fjärrlån kth"
- Libris <http://libris.kb.se>

Att läsa och anteckna

- **Regel 1: anteckna samtidigt som du läser**
 - Idéer du får av texten
 - Hela stycken som du tror att du kommer få användning av
 - Referensen till texten (för att hitta tillbaka till källan och för litteraturförteckningens skull)
 - Författare, titel, utgivningsår, förlag och ort, sidnummer
 - Börja direkt använda något referenshanteringsverktyg. Vi rekommenderar Mendeley (demo)
 - Reflektioner du gör efter dagens arbete (dagbok)
 - Du kan också skriva om dina strategier för att hitta relevant litteratur
 - Allt detta ovan (dina tankar och idéer) kan du hänvisa till och använda dig av i själva uppsatsen
 - Mitt personliga förslag: **starta en blogg.**
 - Se **<http://teknikstress.blogspot.se/>**

Blogg exempel

MAR

15

The benefits of Facebook "friends:" Social capital and college students' use of online social network sites

Ellison, N B
Steinfeld, C
Lampe, C

2007

Vad är huvudmeningen?

Detta är en studie gjord för att undersöka hur FB påverkar sociala relationer. För att utreda detta har mätstockar för FB-användning, samt de psykologiska välmåndefaktorer som självkänsla och tillfredsställelse med livet på MSU (Michigan State University) där studien gjordes. Socialt kapital mättes i undersökningen i överbryggande socialt kapital (stärka svagare relationer), "bonding" socialt kapital (en starkare koppling) samt underhålls-kapital (för att underhålla gamla relationer, t.ex. gamla klasskompisar). Studien gjordes på 286 studenter.

Vilka är de främsta argumenten?

Huvudmeningen är att det finns ett starkt samband mellan FB-användning och socialt kapital. Då i huvudsak av den överbryggande sorten.

Det konstateras också att Internetanvändning generellt både kan styrka och försvaga socialt kapital. På FB är det dock i huvudsak stärkande.

Hur är detta relevant för vårt arbete?

I stort så tycker jag att den är irrelevant. Vi kan däremot använda detta om vi vill styrka på positiva aspekter av FB. Vi bör också ha i åtanke att artikeln är skriven 2007 och FB hade då endast 21 miljoner användare, mycket har hänt.

Kan något användas till vår frågeställning?

I den aspekten att FB är en del av den totala Internettillgängligheten är det relevant.

Upplagt kl. 15th March 2012 av [coste](#)

Att läsa och anteckna

- **Regel 2: läs på rätt sätt**
 - Du läser inte för en tenta, du läser **målinriktat** - för att hitta **ledtrådar** som kan hjälpa dig att besvara din problemformulering
 - För att läsa målinriktat behöver du en bra problemformulering. Om du inte har en problemformulering (och därför inte vet vad du letar efter) är det knappast något större idé att läsa större volymer text...
 - **Läsandet och anteckningarna ska vara avhängiga syftet till vilka de ska användas)**
 - Selektivt och målinriktat, problemformuleringen styr...

Demo referenshantering

- Mendeley + Word

Att läsa och anteckna

- **Regel 2: läs på rätt sätt**
 - Det finns olika sätt att läsa, välj det som passar ditt syfte bäst för tillfället
 - **Översiktsläsning** – vad handlar denna text om?
 - **Skumningsläsning** – för att utvärdera om du ska lägga din tid på att läsa något/delar/hela texten
 - **Normalläsning** – för att förstå texten
 - **Intensiv läsning** – vrida och vända, tänka och anteckna, läsa och läsa om, förstå (varje del) i detalj
 - **Selektiv läsning** – för att hitta specifik information
 - **Anteckna samtidigt som du läser**
 - **Exempel på hur jag läser**
 - **1: Abstract.** Är detta värt att läsa
 - **2: Conclusions:** Verkar resultaten relevanta
 - **3: Results:** Bara om 1 och 2 besvaras med ja.

Att läsa och anteckna

- ”Jag har svårt att koncentrera mig på alla komplicerade texter”
 - Börja med att skriva ner allt du undrar över, alla (naiva) frågor du har (till texterna du har framför dig, till alla texter som finns på Internet).
 - Ex. Portföljmetodik
 - Sätt på dig ”nu-ska-jag-ha-svar-på-mina-frågor”-glasögonen
 - Stanna upp när du läser och fundera om du fått någon ledtråd från texten. Skriv ner den!
 - Skriv inte bara ner svaren på dina frågor utan utvärdera löpande både svaren och dina egna frågor. Har du ställt rätt frågor? Behöver de justeras, omformuleras?
 - Skriv ner eventuella nya frågor som väcks
 - Alternativt; läs mer översiktlig och selektivt på jakt efter svar till dina frågor

Exempel: Man vill göra något om Portfolio-metodik

- Vad är en portfolio/portföljmetodik
- Nyttan med portfolios?
- Nackdelar (kostnaderna)?
- Ursprunget
- Olika sorters portfolios
- Portfolios på KTH – utmaningar, möjligheter, strukturer
- Att tänka på
- Hur går man vidare?

Exempel: Man vill göra något om Portfolio-metodik

- Vad är en portfolio/portföljmetodik
- Nyttan med portfolios?
- Nackdelar (kostnaderna)?
- Ursprunget
- Olika sorters portfolios
- Portfolios på KTH – utmaningar, möjligheter, strukturer
- Att tänka på
- Hur går man vidare?
- **Wikipedia? Bra för översikt men sämre som referens.**

Att läsa och anteckna

- **”Studerande läser för tidigt, för mycket och för grundligt”**
 - Du har en begränsad mängd krut (400 h), vad ska du använda det till?
- Det är bra att jobba med och skissa på uppsatsens ”infrastruktur” innan man kastar sig över litteraturen (”tidigt uppsatsarbete”)
 - Jobba med problemformulering, orienteringsläsning, ställa upp arbetsfrågor, tillvägagångssätt, hypoteser, förväntade resultat
 - Skriv ner det du vet, det du tror och det du tycker om det du ska undersöka
 - Fundera över vad du hoppas hitta i litteraturen, gör sedan en förfinad litteratursökning

Introduktion	1
Syfte	1
Avgränsningar	1
Bakgrund	1
Hattricks historia och utveckling	1
Hattrickkultur	1
Hattrickkultur	1
Olika spelarter	1
Hur är det att börja spela spelet?	1
Hattrick Manager Licence	1
Liknande spel	1
Teori	1
Design av communities	1
PSW-spel	1
Casual gaming	1
Newcomer stickiness	1
Speldesign för gamla och nya spelare	1
Olika spelarter, olika spelarstil	1
Metod	1
Utformning av spelarenkät	1
Intervjuer med utvecklare	1
Eget spelande	1
Observationer i forum	1
Validitet	1
Reliabilitet	1
Resultat	1
Utveckling av Hattrick Manager Licence	1
Enkätresultat	2
Stickiness före och efter Hattrick Manager Licence	2
Validitet	2
Reliabilitet	2
Analys	2
Stickiness före och efter	2
<i>Manager Licence Challenge</i>	2
<i>Stickiness för olika spelarter</i>	2
Enkätreflektioner	2
Slutsatser	2
Framtida arbete	2
Rekommendationer	2
Referenser	2
Bilagor	2

Att läsa och anteckna

- Jobba löpande med att sammanfoga och omarbete dina anteckningar till sammanhängande text
- Varje läs-session bör följas av en skriv-session och antecknande bör följas av skrivande
 - Skriv om sådant du finner viktigt, intressant och användbart i förhållande till uppsatsen
- 1. Läs, stryk under, anteckna i kanten
- 2. Skriv en sammanfattning i stil med bloggen
- 3. Fundera på var i rapporten detta kan passa, skriv några rader i rapporten
- Om du läser utan att anteckna/skriva är det stor chans att du måste läsa om texterna igen vid ett senare tillfälle

Skrivprocessen

- **Att komma igång. Skriv! Direkt!**
 - Det du redan vet eller tror om ämnet
 - Brainstorma/snabbskriv genom att ge järnet 10 minuter med datorskärmen släckt!
 - Om du har några starka åsikter eller känslor om detta
 - Om varför du valt detta ämne, varför du tycker att det är intressant (för dig) och viktigt (för andra)
 - Vad du mer exakt skulle kunna undersöka
 - Om hur man skulle kunna undersöka detta
 - Om du har tillgång till speciella resurser (kompisar, forum)
 - Vad du hoppas hitta i litteraturen
 - Begränsningar ("jag kommer däremot inte att titta på...")
 - Tänkbara resultat eller slutsatser

Detta kan din handledare reagera på direkt!

Skrivprocessen

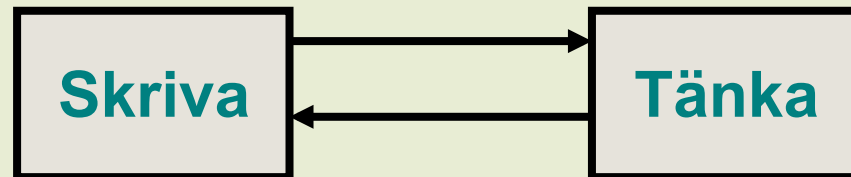
- **Att komma igång. Skriv! Direkt!**
 - Skriv om ett eller flera bra exempel
 - Skriv ner definitioner på begrepp som är viktiga i uppsatsen
 - Skriv ett utkast till inledning och avslutning, försök få ner de viktigaste tankarna om vad du vill undersöka, varför och hur
 - Skriv en abstract på låtsas redan nu: Vad vill du kunna säga att du gjort, varför, hur och vilka resultat [hoppas du ha fått]?
 - Bygg vidare på förslagen på formuleringar i boken (s.56)
 - Det är ett problem att...
 - Problemet beror på...
 - Jag ska därför... genom att...
 - Några viktiga termer i denna uppsats är...
 - Jag kommer endast att ägna mig åt...
 - Skriv så mycket du kan!

Skrivprocessen

- **Att komma igång. Skriv! Direkt!**
 - **Skrivtekniker/tankeskrivande**
 - Brainstorming
 - Mindmapping / tankekartor, t.ex. mindmeister.com
 - Snabbskrivning
 - Improviserat skrivande
 - **Att skriva för att tänka, att skriva för att driva sitt tänkande vidare, att skriva bara för sig själv och sina egna ögon**
 - **Tips om det går trögt: Karin Widerberg (2003), "Vetenskapligt skrivande: Kreativa genvägar" (Stud.litt)**

Skrivprocessen

- Varför är det så viktigt att börja skriva direkt?

- Att skriva är att få ner sina tankar på papper – glöm inte att det inte finns ett färdigt paket som du ska lära dig, utan att du själv kontrollerar både frågeställning och litteraturval
- Att skriva är att tänka
- Att skriva för uppsatspartners ögon

Skrivprocessen

- **OBS!** Det du börjar med att skriva är till för **dig** i din egen process - inte för den färdiga uppsatsen
 - ...och för din uppsatspartner, handledare och dina gruppkamrater
- Ju närmare du har kommit en bra problemformulering...
 - ...desto enklare är det att veta vad du måste göra härnäst
 - ...desto enklare är det att inte bli överväldigad av mängder av (intressant men ej strikt relevant) information
 - **Tips!** Ha alltid 5-10 arbetsfrågor bredvid dig och leta efter nya i takt med att du besvarar gamla

Skrivprocessen

- **Det du börjar med att skriva är till för dig**
 - Att skriva för sig själv $\leftrightarrow$ att skriva för målgruppen
 - Arbetsprocessen $\leftrightarrow$ produkten
 - Att skriva för att lära $\leftrightarrow$ att skriva för presentera
 - Tanke- och förståelsefas $\leftrightarrow$ presentationsfas
- **Det du skrivit är ett bra underlag för diskussioner med din handledare**

Skrivprocessen

- Det viktiga är att få ner så många tankar som möjligt på papper, inte att tankarna är färdigformulerade
 - Var beredd på att revidera texten senare
- Jobba med många saker samtidigt, byt uppgift om du kör fast med något
- Skriv det du kan skriva just nu, det du har nytta av, det du har lust att jobba med just idag
- **Skriv varje dag.** Åtminstone lite
 - Vänta inte med att skriva tills du "vet allt" som behövs. Det kommer aldrig att inträffa

Skrivprocessen

- Att skriva är en färdighet – man blir duktigare ju oftare man skriver
- Skrivandet mår bäst av fast arbetstider – **avsätt tid** för koncentration och ostört arbete (ingen Facebook, mail, telefon)
- Skriv även om du inte är ”upplagd” för det. Helst minst en timme per dag (och ofta mer)
- Skriv inte färdigt – avsluta med några tankar och trådar som ”inte hinns med just nu”
- Skriv på flera saker (ställen) samtidigt
- Ge dig själv en belöning efter ett genomfört skrivpass
- Man skriver för att utforska och förstå – inte när ”allt tänkande är färdigt”
- Man skriver hela tiden – för skrivande är en del av tankeprocessen

-
- **Uppsatsens form och språk**

Kvalitet

- **En bra uppsats (vad beträffar form och språk)**
 - Besvarar frågeställningen
 - Har en logiskt struktur och är fokuserad
 - För ett resonemang som går att följa
 - Har ett korrekt språk
 - Använder ämnets fackspråk och termer
 - Är anpassad för målgruppen
 - Är lätt att läsa
 - Metakommunicerar
 - Får stöd av layout och typografi
 - Följer riktlinjer för fotnoter, referenser, citat etc.

Kvalitet

- **Kunskapsrefererande text (uppsats)**

- Berättande
- Ämnesorienterad
- "Följer" källorna
- Berättar "allt man vet"
- Brister i sammanhang mellan kapitel och avsnitt

- **Kunskapsanvändande text (uppsats)**

- Undersökande, analytisk
- Målinriktad
- Använder källor för egna syften
- Berättar selektivt "det som behövs"
- Knyter samman kapitel och avnitt

Kvalitet

- Att endast referera till (räkna upp, återge) andras kunskap i sin uppsats är ett blygsamt mål
 - Att referera till andra är nödvändigt, men referaten finns med av ett skäl – för att de **används** till något i uppsatsen
 - Att skapa **egen** kunskap och visa upp den är målet med era uppsatser
 - Högre satta mål handlar om att i sin uppsats förklara, generalisera, förutse, sammanfatta, använda, tillämpa, beräkna, bevisa, relatera, visa, identifiera, urskilja, illustrera, välja, indela, sortera, differentiera, ange, kategorisera, kombinera, utarbeta, skapa, konstruera, förklara, modifiera, organisera, värdera, rekonstruera, sammanfatta, jämföra, kontrastera, kritisera, motivera, bevisa, avgöra, föreslå, försvara,
 - För inspiration: kolla upp Blooms taxonomi (se bl.a. Boken)

Blooms taxonomi

1. **Kunskap** - Att kunna ta till sig fakta - memorera.
2. **Förståelse** - Att kunna förstå fakta som memorerats.
3. **Tillämpning** - Att kunna utföra något med de fakta och med hjälp av den kunskap som man fått.
4. **Analys** - Att kunna se samband mellan olika fakta.
5. **Syntes** - Att kunna dra egna slutsatser.
6. **Utvärdering** - Att kunna producera, planera och generera något nytt.

(källa: Wikipedia 😊)

Uppsatsen som ett argument

- Man kan se uppsatsen som ett argument som du lägger fram i (den akademiska) debatten
- Större delen av uppsatsen handlar om att redovisa ett upplägg och ett resultat av en undersökning
- I ett avslutande kapitel ("diskussion") kan man förhålla sig lite mer fritt och skriva om:
 - Egna tankar och åsikter (som utgår från undersökningen och resultatet)
 - Problem man stött på under arbetets gång
 - Vad man skulle göra annorlunda ifall man påbörjade sitt exjobb idag

Rätt sak på rätt plats

- Vad ska stå just här?
- Vad behöver inte stå just här?
 - Vad måste jag ha sagt tidigare för att man ska förstå det som står här?
 - Vad ska stå senare
- Vad behöver inte stå alls (tillför inget i förhållande till den fråga jag försöker besvara, e.g. irrelevant text, blaj etc.)
- Återknyt (använd) till det ni skriver tidigt i er uppsats (inledning, teori, metod) eller överväg att stryka det

Uppsatsen som ett gesällprov

- Som ovan uppsatsskrivare kommer man att lyckas bättre med vissa aspekter och sämre med andra
 - Det gör inget – se uppsatsen som ett gesällprov
 - Det gör inget – se uppsatsen som träning inför masteruppsatsen
 - Det gör inget – det är (minst) lika viktigt att bli klar med uppsatsen i tid
 - En del av det man lär sig har inget alls att göra med resultatet av er undersökning
 - När man skriver en uppsats lär man sig också att vetenskap (hur man rent praktiskt forskar och kommunicerar sina resultat)

Att vara saklig

- **Att vara saklig betyder inte att måste vara neutral (inte ta ställning)**
- **Att vara saklig innebär att man redovisar sina ståndpunkter**
 - **Man ska förhålla sig sakligt även till sina egna åsikter!**

Typer av litteratur/data

- **Primärlitteratur/primärdata**
 - ”Råmaterial” till uppsatsen, det material (data och observationer) du samlat in själv
- **Sekundärlitteratur/sekundärdata**
 - Andras texter; analyser, modeller, andras resultat som du använder för att förstå och tolka primärlitteraturen
- **Tertiärlitteratur**
 - Sammanfattningar av sekundärlitteraturen; uppslagsverk, läroböcker

Språk och layout

- **Det akademiska språket är vetenskaplig, klart och korrekt**
 - **Vetenskapligt**
 - **Sakligt**
 - **Precist**
 - **Tidlöst**
 - **Klart**
 - **Enkelt**
 - **Tydligt**
 - **Överskådligt**
- **Eftersträva ett tidlöst språk – undvik slang och modeord**

Begrepp

- Begrepp ska ha en bestämd innebörd
- Denna innebörd ska vara definierad och klargjord i uppsatsen
- Begreppen ska (därefter) användas entydigt och konsekvent
- Undvik värderande omdömen
 - "...Spelkonsolen Dreamcast vars modem hade den **exceptionellt låga** hastigheten 56 Kb/s"
 - "...att spela offline var **mycket mindre underhållande**"

Meta-text hjälper läsaren att orientera sig

- **Retoriska frågor som lockbeten**
 - ”Hur kommer det sig att...? Kan det bero på att... eller snarare på...? I detta avsnitt ska jag besvara dessa frågor
- **Signalera var vi är och vart vi är på väg**
 - ”Innan jag kommer till den viktiga frågan X ska jag skriva ett kort avsnitt om...”
 - ”För det första... för det andra”
 - ”Jag går nu över till att beskriva...”
 - ”Mot detta har vissa invänt att...”
 - ”Det finns dock ett undantag, nämligen...”
- **Typografi**
 - Indrag, kursivering, fet stil, punktlistor

Metakommunikation – text om texten

- **Text om texten**
 - Efter att ha klargjort... går jag därför över till att...
 - Denna analys består av två delar där den första delen...
 - Det finns tre skäl till att... För det första...
 - Som nämnts på sidan 7 är...
 - Se nedan
- **Binda ihop meningar och avsnitt**
 - Men, därför, till skillnad från, till följd av, dessutom
- **Styra läsarens uppmärksamhet**
 - Märk dock att, man skulle därför kunna tro, av detta kan man dra slutsatsen, av detta följer dock inte nödvändigtvis
- **Styrkemarkörer**
 - Eventuellt, i viss omfattning, alltid, ofta, sällan, aldrig, ibland, inte ovanligt att, kan förkomma, till viss del, det är möjligtvis bara fallet när

Språkfel

- **Språkfel skymmer uppsatsens innehåll, förtjänster**
 - Slavrigt fråk drar ner inrycket och det är onödligt
 - Korrekturläs **varandras** uppsatser
 - Läs igenom din egen uppsats. Flera gånger. Eller be föräldrar/syskon/kompisar/din gamla lärare...

Och nu?

- Vad händer nu?

Och nu?

- Spåna vidare på idé
- Frivilliga kvartssamtal
- Idéseminarium
- Litteratursökningslabb (hjälp)
- Specifikation
- Indelning i handledningsgrupper
- Grupphandledning börjar
 - Extrabonus: Förtydliganden om hur bedömningar *egentligen* sker via separat projekt.